

MEZŐGAZDASÁGI NÉPOKTATÁS

A GAZDASÁGI SZAKTANÍTÓK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK HÍVATALOS KÖZLÖNYE

Előfizetési díj: Egész évre 8— pengő.
Az előfizetési- és hirdetési díjak a Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesülete főpénztárának Törkevére az 54.135.sz. csekkszámán küldendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ
VITÉZ GYUTAY ISTVÁN

Megjelenik egy évben 11-szer.
Szerkesztőség: Gyöngyös. (Önálló Gazdasági Iskola.) Kiadóhivatal: Túrkeve. Az egyesület tagjai a lapot tagdíjuk fejében kapják.

A lap kiadásáért felel: NÁRAY FERENC elnök, Lajosmizse. Kiadótulajdonos: A Gazd. Szaktanítók Orsz. Egyesülete, Lajosmizse.

„Veni Sancte Spiritus”

— hangzik most ezer és ezer ajakról ez ősi, megindítóan szép egyházi ének. Meghatódottan éneklő a kedves melódiákat tanuló és tanár egyaránt s közben mindegyik az elkövetkezendő tanév mikénti kimenetelére gondol. A bizonytalanság különös borzongató érzete bizserg a templomi ájtatos sereg testén át és lelkét a latolgatás, a töprengés melege fűti. Mindenki előre szeretné tudni a jövőt, szeretne beletekinteni az új tanév eseménykönyvébe, hogy tevékenységét a szebb és jobb jövőnek megfelelően irányíthassa. Ez idegsorvasztó bizonytalanságban ájtatosan zeng a remegő ajkakon a segélyért esdeklő szent fohász: „Jöjj el Szentlélek Isten, áraszd reánk teljesen mennyből fényességedet . . .”

A vakáció kellemes pihenő napjaiban gyűjtött energiától duzzadó testtel, felfrissült elmével, erős akarattal, igyekvő szorgalommal és a lelkesedés szent tüzével kezdjük meg ismét a munkát ez új tanév kezdetén. A gazdasági szaktanítóság hagyományos fanatizmusával a tarsolyunkban indulunk útnak pályánk rögzös országútján, hogy a célba idejében és hozzánk illően beérkezhessünk. Hazánk földműves ifjúságának erkölcsös, hazafias, munkás emberré nevelése, minél nagyobb gazdasági tudás és minél tökéletesebb gyakorlati készség elsajátíttatása a mi legfőbb feladatunk. Azon meggyőződéssel kezdünk ezen — előttünk szent — feladat megoldásába, hogy megcsonkított és béklyóbavert hazánk gazdasági bol-

dogulását csak földműves lakosságunk alapsabb gazdasági, elméleti és gyakorlati tudása s ennek nyomán az ő modernebb és jobb gazdálkodása biztosíthatja. Tudatában vagyunk annak, hogy mi tömeget nevelünk, oktatunk, amelyben az egyén tökéletes kipallérozása szinte lehetetlen, de amire — több évtizedes pedagógiai gyakorlat után megszerzett — tapasztalat, különféle fogások útján csak képesek leszünk, mindent megteszünk e tekintetben is.

Bízunk benne, hogy nehéz munkánk tökéletesebb megoldásában a most készülő új tanterv is fokozott mértékben támogatásunkra siet. A sok adminisztrációs teendő leépítésével az elméleti és gyakorlati gazdasági oktatás intenzívebbé tehető. Tökéletes és alapos képzésünkkel az ön- és továbbképzés kérdésének jelentősége nagyban csökken és ezen kettős, idegölő munka is az oktatás tökéletesebb megoldásában üdvösen kamatoztatható. A tanuló anyag selejtezése, a szorgalmi idő kibővítése, iskoláink tökéletes felszerelése stb. mind olyan nagy álmok, melyekről ilyenkor, tanév elején, a Szentlélek Isten segítségül hívása alkalmával álmodni szoktunk. Ezen álmunk megvalósulásáért pedig nem munkánk megkönnyítése és előnyök szerzése céljából fohászodunk, hanem azért, hogy gazdaifjúságunkat minél tökéletesebben kiképezhessük, így hazánk jobb boldogulását biztosíthassuk.

Ezen önzetlen és nemes munkánk végzéséhez kérjük a Szentlélek Isten malasztját és felettes hatóságaink megértő támogatását!

(v. Gy.)

SAJTÓSZEMLÉ.

A magyar mezőgazdasági szakoktatás sokat vitatott kérdéseivel foglalkozik *Dr. Becker Vendel* tanítóképzőintézeti c. kir. főigazgató a Szt. István Társulat kiadásában megjelent könyve: **A magyar alsófokú gazdasági szakoktatás problémája és annak megoldása.**

Amint a címből is láthatjuk az alsófokú gazdasági oktatás kérdéseit tárgyalja, mert ez korszerű. Korszerű azért, mert népünk és végeredményben nemzetünk gazdasági, illetve közigazdasági boldogulása a falusi és tanyai nép gazdasági tudásától függ. Ezen tudást pedig az alsófokú gazdasági oktatásunk hivatott eljuttatni az arra-szorulókhöz.

Könyvének megírására az a sokféleség egységesítésének a gondolata vezérelte, amelyet még ma is látnunk kell a gazdasági oktatásunkban. A szerző a gazdasági szakoktatás munkáját elvégző iskolák szerves rendszerét, betöltendő hivatását mutatja be könyvében, — gondolva a munkát elvégző szaktanterők céltudatos képzésének mikéntjére is. S mint végső eredmény lebeg szemei előtt a tanult, okos, boldogulni tudó gazdatársadalom, mely be tudja tölteni hivatását, azaz a nemzettest egészséges szerve lesz.

A Nemzeti Ujság egyik júliusi száma a következőket írja a tanulmányról:

Dr. Becker Vendel, aki a mezőgazdasági szakoktatás kérdésének egyik legalaposabb ismerője, nagy körültekintéssel összeállított tanulmányának bevezetésében kifejti, hogy a magyar közigazdasági élet problémáinak oka mezőgazdaságunk sajnálatos elmaradásával magyarázható. Népünk nincs tudatában annak, hogy a magyar föld erejét hogyan kell céltudatosan kihasználni és saját boldogulására felhasználni. A gazdasági tudást azért nélkülözi földmivelő népünk nagy része, mert a szükséges ismeretek elsajátítására nagyon kevés vagy semmi alkalma nincs. Hiányzik az általános mezőgazdasági szakoktatás, pedig a nagy tömegek gazdasági ismeretekkel való ellátása ma elsőrendű országos érdek, mert a gazdasági tudás emelkedésétől várhatjuk a magyar föld intenzívebb kihasználását, gazdasági életünk fellendülését, végeredményben

megcsonkított országunk sorsának jobbrafordulását. A gazda munkája örökös harc a természettel. Az okos gazdának ismernie kell azokat az előnyöket, amelyeket a természet nyújt és ezeket kell kihasználni. Itt van a gazdasági szaktudás nagy jelentősége.

A tanulmány szerzője lerögzíti azt az általános tapasztalatot, hogy kisgazdaközönségünk nagy része nem tud úgy gazdálkodni, ahogy kellene, mert soha sem tanulta meg azokat a legszükségesebbeket, amelyek ma a mezőgazdaságnak alapműveletei. A termelés technikája, a piac igénye, az értékesítés lehetőségei annyira változatosak évről-évre, hogy a régi évtizedes multon felépülő hagyományokkal boldogulni nem lehet. Kétségtelen, hogy az utóbbi időben a mezőgazdasági politikának voltak helyes célkitűzései, téli gazdasági iskolákat állítottak, bevezették az iskolán kívüli gazdasági oktatást, megszervezték a rádióelőadásokat és több más ilyesféle intézkedés történt, de maga a mezőgazdasági szellem folyton sorvad. Ennek az az oka, hogy nem tűztek ki célt a nagytömegű kisgazdaelem oktatására, termelésének fejlesztésére, terményeinek értékesítésére és általában azoknak a kérdéseknek a megoldására, amelyekről a mezőgazdaság fejlesztése és jövője leginkább függ.

A szerző tanulmányában rávilágít azokra a bajokra, megjelöli azokat a hiányokat, amelyek sürgős orvoslásra várnak és felvázolja azt a feladatot is, amely a nemzet érdekeseire vár. Mindenekelőtt kifejti, hogy elsősorban az alsófokú gazdasági oktatás korszerű átszervezésére, azaz olyan iskolákra van szükség, amely gazdaközönségünknek minden tagját hozzásegítik a szükséges gazdasági ismeretekhez, vagyis tömegoktatást végző iskolák kellene. A nagyértékű tanulmány szerzője sorra veszi azokat az iskolákat, amelyekben a gazdasági oktatást rendszeresíteni kellene és kifejti, hogy a gazdasági tömegoktatásnak már az elemi népiskolában kell kezdődnie, még pedig a jelenleg érvényben levő elemi népiskolai tanterv és utasítások szerint a természetrajzi ismeretekkel együtt kell tanítani a gazdasági és háztartási ismereteket. Ne mondja senki, hogy az elemi iskolás gyermek

éretlen és fejletlen ahhoz, hogy vele sikeresen lehessen gazdasági ismereteket közölni. A tapasztalat azt bizonyítja, hogy a 12 éven aluli gyermekeknél is sokkal nagyobb eredményt érhetünk el, ha mindennapi életéhez, viszonyaihoz, szülői foglalkozásához, környezetéhez és már eddig is végzett apró-cseprő munkájához közelebb eső mezőgazdasági vonatkozású tényekre hívjuk fel a figyelmét, gondolat- és fogalomkörétől távoleső, emlékeztető megterhelő ismeretek helyett. Részletesen kifejti a továbbképző iskolák szakoktatási munkáját, felsorolja a gazdasági irányú továbbképző iskolára váró korszerű feladatokat, majd ismerteti az önálló gazdasági népiskola célját, szervezetét, kialakulását, a tanítási idő módosítását és gyarapítását. Behatóan tárgyalja a téli gazdasági iskola, mezőgazdasági szakiskola, az iskolán kívüli gazdasági népművelés, a nők iskolai és iskolán kívüli gazdasági oktatásának kérdését, majd pedig megfelelő adatokkal alátámasztva felhívja a figyelmet arra, hogy miért kell és hogyan lehet a polgári fiúiskolát a gazdasági szakoktatás szolgálatába állítani.

Dr. Becker Vendel tanulmányának másik része a gazdasági szaktanerő képzésének kérdésével foglalkozik s ezzel kapcsolatosan több életrevaló és a szakoktatás problémáját hamarabb megoldó tervet és elgondolást vet fel. Ilyenképpen egységes agrárpedagógiai és szakismeretek alapján képesített szakerőket kapna az ország, akik az alsófokú gazdasági szakoktatást szakszerűen ellátnák, még pedig a kimélyített tanítóképzőintézeti gazdasági szaktudással felvértezett tanítók az elemi népiskolákban és az általános irányú továbbképző iskolákban, átmenetileg a gazdasági irányú továbbképző iskolákban is látnák el a gazdasági oktatást, az állami polgári iskolai tanárképző főiskolával kapcsolott gazdasági szakképzés alapján képesített szakerők pedig úgy a nemzeti irányú állampolgári nevelést, mint a gazdasági szakképzést, a VIII. osztályú népiskolákban, az önálló gazdasági népiskolákban, a téli és a mezőgazdasági szakiskolákban, a polgári fiú- és leányiskolákban és az iskolán kívüli népművelésben látnák el. A szerző végül egy alsófokú gazdasági tanárképző főiskola tervezetét dolgozza ki a nagyértékű tanulmányában, amely biztos alap lehet arra, hogy ezen felépülhessen az annyira kívánatos és szükségesség alsófokú gazdasági szakoktatás.

Termeljünk több akácmézet!

„Jámbor óhaj,” sóhajtva mondja és állapítja meg a legtöbb méhészkedő gazda s napirendre tér az egész dolog felett. Könnyű azoknak — állapítja meg magában, — akik csak azt látják, hogy mit szeretne túlnunk kivinni a külföld s mit fizetne szívesen arannyal is, csak kaphatna tőlünk kellő mennyiségben. Az akác virágzása 8-10 napig tart, ha ezalatt jó az időjárás, úgy méheink minden beavatkozás, minden buzdítás nélkül is végzik értékes munkájukat úgy, ahogy ezt kollektív-állami berendezkedésük mintaszerűsége lehetővé teszi a számukra. Tehát e téren a többtermelés lehetősége a legmagasabb fokig, vagyis teljesen ki van merítve. Azok, akik így gondolkodnak, rendszerint csak a közönséges akác (*Robinia pseudoacacia*) virágzását veszik számításba, amely tényleg csak 8-10 napig nyújt hordási lehetőséget méheinknek, de mi ezt a 8-10 napot megnyújthatjuk 16-20 napra és akkor akácmézettermésünket, főleg kivitelünket igen könnyen megduplázhajjuk.

A magyar föld bűvös ereje könnyen lehetővé teszi számunkra, hogy óhajunk jövőben e téren teljesülhessen. Nem kell egyebet tennünk, mint akácainkba be kell hoznunk a vörhenyes virágzatú (*Robinia Decaisneana*) változatot is, mely díszes, dús, vörhenyes piros virágzatát akkor nyújtja legelőül szorgalmas méheink számára, midőn már a közönséges fehérvirágú akác elvirágzott. Ez a vörhenyes virágzatú akácféleség hazánban számottevő mennyiségben, valóságosan erdőt alkotva egyedül csak Gödöllő vidékén fordul elő. Hogy honnan és mikor telepítették de, eddig még nem sikerült kideríteni, de tény az, hogy itt van és e vidéknek jellegzetességet is adott. Nem kis szerepe van tehát ennek az akácféleségnek abban, hogy e vidék méhészkedésre alkalmas jellegűt nyert. Méhész szaktekintélyek ez akácféleség nagy fontosságát már régebben felismerték s foglalkoztak is annak elterjesztési lehetőségével. A gödöllői méhészeti iskola a közelmúltban nyugalomba vonult igazgatója Gaál Imre 15 évig foglalkozott e kérdéssel, több mint ezer méhészt útján az ország különböző részeiben 10-10 darab fa elültetésével oly kedvező kísérleti eredményhez jutott, hogy már most annak általános és nagybani elterjesztéséhez hozzá lehet, illetve hozzá kell fogni. Ki kell lépni e kérdésrel a lassú és senki által nem indított csendes munkából a nagy nyilvánosság elé.

E jeles akácféleségnek egyetlen egy nagy hátránya van más fákhoz szemben és pedig az, hogy

magról vetve nem tartja meg fajtaazonosságát, hanem visszaüt az ősére, a közönséges fehérvirágú akácra. Így tehát megfelelően, vagyis jól csak két módon szaporítható: sarjhajtásról és a közönséges akác átoltása útján. Utóbbi szaporítási mód elég drágává teszi az előállítását. Sokkal olcsóbb, előnyösebb és gyorsabb a sarjhajtásról való szaporítás. Ezt a módot választotta Gödöllő eljárása is, mint erdőnagybirt-

tokos. Így holdanként évi 16 ezer darab suhánget állít elő, tehát korlátlan mennyiségben tudja az érdeklődő méhészeket kielégíteni.

Nekünk, illetve iskoláinknak e többtermelés előmozdító akácféleségre tanítás közben okvetlen fel kell hívni a figyelmet, mert ezzel a méhészkedést még gazdaságosabbá tesszük s hazánk jobb boldogulását segítjük elő.

K.

A gazdasági szaktanítóság továbbképzése.

Az iskolai szünetben egyik lapban olvastuk a következő hírt:

„A közoktatási kormány a háború előtt is rendezett időnként a középiskolai tanárok továbbképzésére tanfolyamot. Az 1924. évi középiskolai reform végrehajtásával kapcsolatban a közoktatásügyi miniszter a budapesti M. kir. Középiskolai Tanárképzőintézet igazgató-tanácsának javaslatára rendszeressé tette a középiskolai tanároknak tanfolyamok útján való továbbképzését. Az 1925. évtől minden nyáron rendez a budapesti Tanárképzőintézet három vagy négy hétig tartó tanfolyamot a középiskolai oktatásban mutatkozó szükségletek szerint évenként más-más középiskolai tárgyból. A folyó tanév végén Hóman Bálint miniszter rendelkezésére három hétig tartó történelmi tanfolyam volt, amelyen hatvanöt működő középiskolai tanár vett részt. Az előadásokon kívül szakszerű vezetés mellett tanulmányozták a Magyar Nemzeti Múzeum, a Szépművészeti Múzeum, az Országos Levéltár gyűjteményeit és Esztergomnak a legújabb ásatásokkal feltárt emlékeit. Alkalmuk volt a tanároknak egy gazdag történetdidaktikai gyűjtemény megtekintésére is. Ez alkalommal a Tanárképzőintézet elnökhelyettese, a tanfolyamot bezáró beszédében rámutatott arra, hogy minden szakembernek állandóan tökéletesítenie kell a maga szaktudását s a Tanárképzőintézetnek pedig feladata a középiskolai tanárok rendszeres és állandó továbbképzéséről való gondoskodás.“

E hír eszembe juttatja egyesületünknek közel negyven évi ily irányú sikertelen erőfeszítéseit. Pedig ha valahol kellett volna a gazdasági szaktanítói kívánságokat teljesíteni, ez a tér lett volna az, ahol bőkezűen kellett

volna a megértő áldozatkészségnek felbuzognia, hisz ennek minden cseppje százszor és ezerszer visszatérült volna a nemzet széles rétegei jobb boldogulásának megnyilvánulásában. Ennek a rendszeres továbbképzésnek annál inkább meg kellett volna már régen történni, mivel iskoláink anyagi ereje sohasem volt olyan erős, hogy e kérdést — önképzés lehetőségének nyújtásával — kellően meg tudta volna a maga hatáskörében is valósítani. Aki ismeri iskoláink tanári könyvtárait, belátja velem együtt, hogy ezekre a tantestületi tagok oly fontos és elengedhetetlen ön- és továbbképzését alapítani nem lehet. Ezek a könyvgyűjtemények legfeljebb pillanatnyi szükségletet elégíthetnek ki, mint bizonyos kézikönyvek, de elmélyedő ön- és továbbképzésre már nem alkalmasak. A kor haladását regisztráló, a szakirodalmat ismertető szaklapokról pedig iskoláinkkal kapcsolatban meg kell szomorúan állapítanunk, hogy bizony még van ma is oly iskolánk, ahová lapunkon kívül más szaklap nem jár. Ez is csak hitelben, mert ez iskola neve — mondhatjuk rendszeresen — ott foglalja el más, érdekesebb közlemények helyét. Most képzeljük el az ily iskoláknál működő tanerők önképzésének lehetőségeit.

A mi iskoláink szervezetét időbeli kihasználását és felszereltségét ha csak nagyvonásokban hasonlítjuk is össze a középiskolák életével, azonnal megállapítható, hogy az utóbbi mily magasan felette áll a mi legjobb iskoláinknak is. Mégis e középiskoláknál, a közérdekre való hivatkozással gondoskodás történik intézményesen arról, hogy az ön- és továbbképzés valahogy a nemzeti nevelés és

oktatás kárára egy pillanatra fenn ne akadjon. De ezt az ön- és továbbképzést valamilyen formában több-kevesebb sikerrel keresztül vive, csaknem minden iskolafajnál láthatjuk. Az elemi iskolai tanítóság rendszeres szabadegyetemei, az ovónők továbbképző rendszeres tanfolyamai mind ezt, illetve ily magasztos célt szolgálnak.

A 10 évvel ezelőtt megtartott igazgatói értekezlet volt az egyedüli oly irányú törekvés, mely legalább részben ezt a célt szolgálta. Ezen azonban csak az igazgatók vettek részt és az értekezlet tulajdonképeni feladata mégis iskoláink beléletének és működésének egyöntetűvé tétele volt. Sajnos még e közhasznú értekezlet azóta sem ismétlődött meg.

A gazd. szaktanítóság csoportos továbbképzésére legalkalmasabb hely lenne a közgazdasági egyetem mezőgazdasági szakosztálya, ahol a siker elérésében minden feltétel biztosítva van. Máshol e kérdést sikeresen megoldani nem lehet.

M.

Bemutatótelep a homoki gazdálkodás megjavítására. A földmivvelésügyi miniszter a homoki gazdálkodás megjavítása és az egyoldalú szemtermelés kiküszöbölése érdekében megbízta a Növénytermelési Hivatalt, hogy a Duna-Tisza közén 20-30 holdas kisgazdáknál egyenként két kat. holdas síkfekvésű bemutató telepet létesítsen, úgyhogy egy-egy községben 3 ilyen telep legyen. 4-5 község telepei 1-1 körzetet alkotnak majd körzetvezető irányítása mellett. A bemutató telepek közvetlen szomszédságában minden gazdánál ugyanakkora nagyságú és talajösszetételű területet kell hagyni, amelyen a gazda eddigi gazdálkodási módját folytatja, hogy a termelési különbségek időközönként megállapíthatóak legyenek. A bemutató telepek az ezidei tarlóbuktatástól kerülnek a körzetvezetők ellenőrzése alá. A vetőmagot és a szükséges műtrágyát a teleptulajdonosok díjtalanul kapják. A bemutató telep területe állandó és 5 évig nem változtatható. Községenként 1 teleptulajdonos esőmérőt, a másik hőmérőt, a 3-ik pedig szélmérőt kap. A körzetvezető a bemutató telepekről pontos feljegyzéseket vezet, ezekbe feljegyzi milyen volt a gazdaság az akció megindulása előtt, pontosan megvilágítja feljegyzéseiben a telep jövedelmezőségének adatait is. Szabocs és a szomszédos vármegyék, valamint Somogy és Győr megye homokos területein egyelőre csak 15-15 bemutató telep létesül. Ezekben elsősorban a csillagfürt vetésének elterjesztése való főrekvés a cél. A miniszter rendelkezése folytán összesen 145 bemutatótelep létesül.

A kisgazda kultúra.

Írta: Oberhammer Géza.

A legfontosabb problémák között szerepel az a kérdés, hogy miként is lehet elérni legeredményesebben azt, hogy a kisgazda arra a műveltségi színvonalra emelkedhessen, amelyre őt az anyagi függetlensége predesztinálja. Másodsorban melyik az a mód, amelynek a segítségével elejét lehetne venni minden ezzel kapcsolatos lelki abszertizmusnak.

Minden erre irányuló főrekvés azonban csak akkor fog sikerülni, ha már a kisgazdagyermekek lelkét kellőképen erre előkészítik. Oda kell hatni, hogy a nyújtott műveltség tartalmazza mindazon faktorokat, amelyeket a mai modern világ megkövetel. Mindenekelőtt nemzeti legyen! Mindjobban és jobban tárja fel azt, hogy minél inkább nyilvánvaló legyen a világ előtt a magyar kisgazda supremációja ez irányban. Emellett különösen hangsúlyozandó a termelő osztályok nemzetfenntartó jelentősége, ami bizony idáig elhanyagolva volt. Szükséges, hogy a nemzeti önértzet, az osztályöntudat kifejezésre jusson. Igen fontos az erkölcsi nevelés, a jellemképzés, a vallássosság ápolása, az osztálygyűlölet kiküszöbölése, amiért is nemcsak tanítani, hanem nevelni is kell.

A műveltség nyújtása legyen gyakorlatias. Nélkülözhetetlen az emlélet, de ehhez legjobban a gyakorlat által lehet hozzáférni a kisgazda számára. Minél inkább kifejlesztendő a gazdasági érzék és a számítás iránt való kedv, amely a rentábilis gazdálkodásnak az alapja. Meg kell velük ismertetni a szövetkezeti gondolatot, az összetartás nagy erejét, az önségtség elvét, mert a magyar gazdát a konzervatizmuson kívül az individuális hajlam jellemzi, azaz nem szeret szövetkezni. Több figyelmet érdemel a közigazgatási ismeretek terjesztése, fel kell világosítani őket, hogy a

termelés irányításába, védelmébe, zavartalan lefolyásába iktatott közigazgatási rendszabályok nem az ő zavarásukra irányuló cselekmények, hanem éppen az ő javukra szolgálnak. Fontos volna az egészségügyi ismeretek szélesebb körű terjesztése is, mert a falu társadalmi egészségügye igen-igen sok reformra szoruló dolgot tartalmaz magában.

Élettudást kell adni, életre kell nevelni, mert csakis ezen az úton lehet eredményes a gazdasági szakoktatás, csakis ilyen alapra lehet rakni a kisközgazdasági kultúrfejlődésének a fundamentumát.

Vannak, akik féltik a falusi kultúrát az újabb eszméktől. Nem egészen helytálló félfogás, mert azt hermetice teljesen elzárni nem szabad. Útat kell nyitni a mai kor fejlődési vívmányainak, csak azt nem szabad szem elől téveszteni, hogy az alap megmaradjon. Az az alap, amelyhez hozzáért a kisközgazdasági lelkivilága, amelyben gyökerezik az ő konzervatívizmusa, amely ezer esztendőn keresztül bebizonyította, hogy, mint a gránit áll, az évszázados viharokban. Már az iskolában ennek a tudatnak az érzését bele kell oltani a gyermekek lelkébe, hogy ezzel az érzéssel menjen ki az életbe, mert akkor sohasem fog ingadozni semmiféle tekintetben. Ezen szempontok azok, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a kisközgazdasági későbbi továbbképzésénél a sikertelenség elő ne álljon. Erre kell tekintettel lenni, ehhez kell alkalmazkodni, mikor majd később új, de üdvös eszméket nyújtunk és azok akkor majd asszimilálni is fognak a kisközgazdasági mentalitásához. Ezek után sokkal nagyobb eredmények lesznek észlelhetők a kisközgazdasági továbbképzésére szolgáló tanfolyamok

Házasság. Szendy István *kartársunk* folyó évi július hó 25-én Debrecenben vezette oltárhoz Holló Irma úrleányt. A fiatal párnak gratulálunk és sok boldogságot kívánunk.

nál, a falusi szabadtanításnál, a szövetkezeti előadások után, de mindenesetre ezek után siker majd csak akkor fog bekövetkezni, ha ezen továbbképzés a gazdák figyelmét és érdeklődését fel fogja tudni kelteni, amelyet megfelelő érzéssel intézve el is lehet érni.

Tartsuk szem előtt mindig azt, hogy a kisközgazdasági a multat őrzi!

A BŰVÁR augusztusi számában az új szerkesztő, Dr. Cavallier József, így határozza meg ennek a nagyszerű folyóiratnak hivatását a magyar szellemi életben: módot adni a magyar természettudomány és a műszaki tudomány minden egyes képviselőjének arra, hogy mondanivalóját a magyar értelmiség különféle rétegei meghallják. Lambrecht Kálmán úttörő munkáját ebben a szellemben, tervszerűen folytatja a BŰVÁR augusztusi száma, mely az épületek biztonságáról, a tömegélelmezési cikknek számító fagylalt bakteriológiai ellenőrzéséről, egy kétszáz évvel ezelőtti magyar prédikáció csillagászati tanításairól, a tifuszi járványról közöl cikkeket. Dr. Greguss Pál a természetbúvár detektív munkáját ismerteti. Orvostudományi kérdések: a röntgen-diagnosztika újabb módszerei, a fizikai környezet hatása lelkiállapotunkra, időszerű műszaki problémák, nemzetgazdasági, föld- és néprajzi tanulmányok, tudománytörténeti érdekességek követik egymást. Dr. Gyulai Ferenc a fototechnika újabb segédeszközeiről értekezik, Faragó Ferenc dr. pedig a Rockefeller-alapítvány teljesítményeit méltatja. A tudományos cikkek után tudományos rejtvényrovat (a verseny félévi eredményhirdetésével), könyv- és folyóiratszemle következik.

GÉHER LAJOS

gazd. népiskolai orsz. szakfelügyelő

TÁJÉKOZTATÓ A GAZDASÁGI IRÁNYU TOVÁBBKÉPZŐ NÉPISKOLÁK SZERVEZETE-, TANTERVE- ÉS ÜGYVITELÉRE című

könyvét, mely órarend, tanmenet és üzemtervi mintákat is tartalmaz, 2 P-ért bérmentve megküldi

Nemzeti Sajtóvállalat könyvkereskedés.
Szeged, Kárász-utca 3. sz.

ISKOLÁINK ISMERTETÉSE.

18. HATVAN.

Hatvan nagyközség a Mátra hegység kezdő nyúlványainak aljában, Heves vármegye egyik járásának székhelye. Vasúti csomópont, négy vármegye határának érintkezésében fekszik. Forgalma igen élénk, de kereskedelme már gyenge, mert a lakosság szükségleteit a közeli Budapesten szerzi be. Ipara szépen fejlődik. Lakóinak száma: 15.700. Határa 10.800 kat. hold, nagy uradalmakkal és sok tanyával

kel bekapcsolódhattak a külkereskedelemben is. E munkában nagy része van az önálló gazdasági népiskolának.

Már 1898-ban foglalkozott Hatvan község képviselőtestülete Halász Ferenc miniszteri tanácsos kezdeményezésére az önálló gazdasági népiskola felállításával. 1900-ban 10 kat. hold területtel az iskola meg is kezdte működését. 1920. évben az eddigi két tanerős



Az iskola főépülete.

körülvéve. Közeli van a híres dinnyetermő Csány, Hort, Ecséd, a kertészet és a szőlőművelés helyei, a báró Hatvani Deutsch örökösök szakszerűen vezetett uradalma és a cukorgyár szintén emelik Hatvan közigazgatási jelentőségét. A lakosság főfoglalkozása a földművelés, állattenyésztés, a konyha- és virágkertészet, valamint a szőlő-, a gyümölcs-termesztés és a méhészet. Hatvannak nagy a vasúti társadalma. Ezek sokat áldoznak a gyümölcsstermesztésre és a méhészetre. Itt mindenki termelő, mert a mezőgazdaság valamelyik ágazatával nagy szeretettel foglalkozik. A községben naponta van piac, ahol a kertészet sokféle terméke cserél gazdát.

A hatvaniak az utolsó 10 év alatt a termelés egyöntetűségére és minőségére nagy gondot helyeztek, így elérték, hogy termékeik-

iskola egy nőtanerővel szaporodott, mert a tanulók létszáma 400-ra emelkedett, 1931-ben az iskola négy tanerős lett. Az iskola gyakorlóterületén 1927-ben épült fel az egy tantermes iskolaépület és betonból készült hatalmas öntözőmedence, villamos motorral felszerelve.

A 10 kat. hold gyakorlóterületéből 3 kat. hold 800 □-ölet bekerített azon célzattal, hogy ott járási faiskola is legyen. A terv azonban nem valósult meg, ellenben 1931. évben megnyílt a reálgimnázium, míg a megszűnő polgári iskola által használt épületet a gazdasági népiskola kapta meg. Ez áll két tanteremből, egy munkateremből, iroda- és szerthelyiségből, háztartási-, konyha- és kamrából, végül a hozzátartozó mellékhelyiségekből. Az iskola bútortatát és több tanügyi felsze-

relését ugyancsak a polgári iskolától kapta. A jelenlegi iskolai épület a tanítás céljára mindenben megfelelő.

1931-ben a VKM. segélyt utalványozott ki az iskolai bútorzat rendbehozására és elrendelte az iskola további fejlesztését. Utasította a községet, hogy az iskola 10 kat. hold gyakorlóterületét 16 kat. hold szántófölddel egészítse ki, a gazdasági épületeket pedig építsék fel. A község a miniszteri rendeletnek eleget tett, a 16 kat. hold földet átengedte, a telekkönyvi használati jogát pedig az iskola javára biztosította. A VKM. 8000 P államsegélyt is kiutalt. Ebből felépült egy 17 méteres istálló, takarmányelőkészítő kamrával és magtárral. Az iskola kertészeti irányú és ezért épült fel 2 drb félfedelű 10 m-es virágház is. Ezek ma az iskola jövedelmezőségének egyik fontos tényezői, a növendékek tanításának pedig igen bevált szemléltető helyei. VKM. úr a község áldozatkészségét méltányolva, újabb államsegély kiutalását is kilátásba helyezte. Az iskola gyakorlóterülete így 3 felé tagozódik. Külön van a főépület a község központjában, külön a 10 kat. holdas belső és a 16 kat. holdas külső gazdaság. E körülmény a testület tagjait igen leköti és igénybe veszi, az ellenőrzés munkáját pedig megnehezíti.

Az iskola gyakorlóterülete 23 kat. hold 800 □-öl. Ebből

kerti telepek:	4 kat. hold	98 □-öl
szántó:	17 " "	440 "
egyéb terület:	2 " "	262 "

Összesen: 23 kat. hold 800 □-öl

Miután Hatvant helyezte, éghajlati és talajviszonyai alkalmassá teszik a kertészkedésre, ezért az iskola is nagyobb területen mutatja be a konyha- és virágkertészetet, a gyümölcsfák és szőlő művelését. Nagy eredményeket ért el az iskola a virágkertészettel, különösen a szalvia, petunia, szegfű, krizantemum, rózsa és a muskátli termesztésben. A múlt évben 14.000 virágpalántát, 2000 cserép virágot, 725 csokor szálal virágot és 300 drb rózsát értékesített. A növendékek is kapnak magvakat, palántákat, csemetéket, hogy ezzel otthonukat széppé, kedvessé tegyék.

Konyhakertészet céljára az iskola 1 kat. hold 324 □-ölet fordít.

A faiskola 2 kat. hold 72 □ öl. Ebben a község éghajlatához és talajviszonyaihoz alkalmazkodni tudó gyümölcsféléseket szaporítanak, a község belső területeinek fásítására pedig lomblevelű gazdasági fákat nevelnek nagyobb mennyiségben. Jelenleg a faiskolában 12.635 drb különféle fa van.

Szőlőtelepet 600 □ ölon tisztán csemegefajtákkal létesítettek, Saszlák, Muskát hamburgi, Szőlőskertek királynéja, Matiasz Jánosné stb. fajták felvételével. Céljuk az, hogy a tanulók ezeket a jó fajtákat s azok termesztését megismerjék.

Az iskolának ezenkívül van még 462 □-öl nemesfűztelepe is. A kitermelt fűzvevesszót a növendékekkel a téli hónapokban kosarakká dolgozzák fel.

A külső gazdaság 17 kat. hold 440 □-öl. Ezen a területen bankúti 1201-es búzát, nyir-ségi rozst, Fleischman-féle tengerit, nemesített hatvani árpát, sárga eckendorfi répát termesztenek 4-es forgó keretében. Lucerna forgón kívül van. Átlagtermések voltak:

1931. évben	975 kg	búza,	760 kg	rozs,	1030 kg	árpa,	1937 kg	tengcri
1932. "	822 "	" "	1390 "	" "	1400 "	" "	3000 "	" "
1933. "	1075 "	" "	1600 "	" "	1440 "	" "	1408 "	" "
1934. "	861 "	" "	691 "	" "	747 "	" "	1124 "	" "
1935. "	1056 "	" "	1070 "	" "	610 "	" "	1044 "	" "

Az iskola szarvasmarha állománya 2 drb félvér szimentháli és 1 drb pirostarka üsző. Az állatállomány a gyakorlóterület nagyságához képest emelkedni fog. A 2 drb tehén fiatal, első borjas, tejhozamuk csak később fog kialakulni. A gazdasági munkák végzésére 2 drb könnyű igásló áll rendelkezésre.

Hatvanban sikeresen működik a mindennapos iskola 7., 8. osztálya is. A gazdasági tárgyak elméleti és gyakorlati tanítását a VII., VIII. osztályosok a boldog emléké gróf Klebelsberg kultuszminiszter elgondolásában az önálló gazd. népiskolában, ennek I. és II. osztályában tanulják. Így példaadó együttműködés nyilvánul meg az iskolák között.

A tanulók beiskolázása jó, létszámuk az utóbbi hat év leforgása alatt alig változott; 380—400 között van.

A gazd. népiskola nagy gondot fordít a leánynövendékek háztartási és kézimunka ismereteinek gyakorlati úton való tanítására. A kapott államsegélyből a háztartási konyha is fel lett szerelve, így lehetővé vált a teljes gyakorlati tanítás. Tanmenetszerűen haladva a háztartási órákon gyakorlatban megtanítják leánynövendékeiket az egyszerű és tápláló ételek, a gyúrott tészták stb. készítésére, továbbá a gyümölcsfeldolgozásra. Ezzel a módszerrel minden növendéknek egyformán alkalma van megtanulni mindazt, amire az életben szüksége lesz. A tehetősebb gyermekek

csak saját részükre, de már mások számára is himeznek, s ezzel némi keresetbe jutnak.

Hatvan vidékének is megvan a maga népművészete, a páratlan szépségű mennyasszonyi vállkendő és a keményített kendő. A mai boldogi viselet nagyban hasonlít a hatvanihoz; az iskola azon fáradozik, hogy ezeknek a mintáknak felhasználásával diszítsék a növendékek felsőruháikat, használati tárgyaikat. Ezen a téren már eredményt is ért el.

Az iskola 1935. évi vagyonteltára 45.384 P 26 f., ebből tanügyi vagyon: 21.808 P 49 f., gazdasági vagyon: 23.575 P 77 f. Az iskolá-



Gyakorlóterület látképe.

számára háztartási tanfolyamokat is tartanak. Ennek szerény költségeit a szülők örömmel vállalják, hogy leányaik a háztartási tudnivalókat alaposan begyakorolják. A szabás-varrás és kézimunka tanítására 3 drb varrógép és 2 drb szövőszék áll rendelkezésre. A kézimunkatanításban a szépérezék és ízlés fejlesztésén kívül a szabásminták méret-szerinti elkészítésére és a népies irányzat fejlesztésére törekednek, mit kiállításukon bemutatott gazdag anyaguk is igazolt. A két drb szövőszéken a múlt évben 50 méter panamavásznat és 70 drb törülközőt szőttek meg. Az iskola saját szőtteseiből és egyéb kézimunkáiból minden tanév végén kiállítást rendez, melyet nagy érdeklődés kísér. A leánytanulók nem-

nek 307 kötetből álló tanítói és 187 kötetes ifjúsági könyvtára van, melyet a növendékek — különösen a téli félévben — szívesen vesznek igénybe.

Az iskola egy konvenciókocsist és egy kertmunkást alkalmaz. A tantermek tisztántartására külön iskolaszolgája van.

Az iskola igazgatója *László Béla Dénes*, aki tanf. iskolalátogató, járási faiskolafelügyelő, gazdasági tudósító, az orsz. növényvédelmi iroda helyi megbízottja, a községi mezőgazdasági bizottság tagja, az utóbbinak előadója. Munkatársai *Fábián J. Miklós*, *Simek Irén* és *K. Molnár Rózsa* kartársaink. Ez iskolánál működtek a múltban *Csajda Ferenc* és *Csernyés Kornélia* kollégáink.

Háztartási tanfolyam Berettyóújfaluban.

Az önálló gazdasági népiskola egyik fontos feladata az életre nevelés. Ennek célját szolgálta az a háztartási tanfolyam, melyet a berettyóújfalui ily irányú iskola vezetősége saját kezdeményezéséből megnyitott és fenn tartott.

A tanfolyam június hó 5-én kezdődött s június 29-én végződött.

Az iskola tanulói közül 15 leány jelentkezett a tanfolyamra. A konyha az iskola leánytanterme volt. A felszerelést az iskola saját jövedelméből már az 1935. évben megszerezte.

A tanfolyam célja: a legegyszerűbb igényeknek megfelelő, olcsó, gazdaságos, de mindamelllett tápértékes ételek készítésének a megtanítása.

A három hétig tartó tanfolyamon 20 nap volt főzés és 4-szer kenyérsütés.

Ezen idő alatt összesen 295 adag ebédet főztek, naponta átlag 15 személyre. Az ízletes, tápértékes és bőséges mennyiségű ebéd adagja kenyérral együtt 30 fillérről nem került többre.

A háztartási tanfolyammal párhuzamosan géphímző tanfolyamot is tartott az iskola.

A főzésnél ugyanis egyszerre nem lehetett az összes leányokat foglalkoztatni, így azok felváltva a géphímzésre is oktattattak.

A tanfolyamot teljesen ingyenesen rendezte a Singer varrógép gyár Rt. debreceni fiókja. A cég küldötte az összes gépeket és Nagy Istvánné kézimunka mesternőt, mint munkavezetőt.

Amilyen kedvetlenül kezdtek a leányok a géphímzés megtanulásához, annyira megszerették később, mikor a gyakorlat is fokozódott. A legtöbb leány elsajátított ebből a munkából annyit, hogy ma már semmi akadály sincs annak, hogy keresetképen is űzhessék ezt a szép munkát.

Június 29-én volt a tanfolyam záróvizsgálója, ahol a leányok nemcsak elméletileg, hanem gyakorlatilag is levizsgáztak. A vizsgát követő ebédből a vendégek és szülők egyértelműleg megállapították azt, hogy a tanfolyam kiválóan sikerül s a leányok az egy-

szerű ételek elkészítése mellett megtanulták azt is, hogy lehet ízletesen elkészíteni valamit úgy, hogy az a legkényesebb igényeket is kielégítse.

A vendégek nevében dr. Jakab László kir. tanfelügyelő mondott köszönetet Brózik Dezső igazgatónak a tanfolyam rendezéséért, a háztartási tanfolyamért Juhász Ilona gazdasági szaktanítónőnek, a géphímző tanfolyam vezetéséért pedig Nagy Istvánné kézimunka mesternőnek.

HÍVATALOS RÉSZ.

46.011/1936. sz. — V. 2. ü. o.

„A magyar királyi vallás- és közoktatásügyi miniszter *Molnár Sándor* debreceni áll. gazdasági szaktanítót, a gazdasági népoktatás terén szerzett érdemei elismeréséül állomáshelyén, jelenlegi illetményeinek megtartásával, igazgató-szaktanítóvá léptette elő“.

Budapest, 1936. évi június hó 30-án.

A miniszter helyett:

dr. Szily Kálmán s. k.
államtitkár.

49.428/1936. sz. — V. 2. ü. o.

„A magyar királyi vallás- és közoktatásügyi miniszter *Rátz Frigyes Ottó* mosoni önálló gazdasági népiskolai megbízott igazgatót, igazgatói alkalmazásában megerősítette.

Budapest, 1936. évi augusztus hó 6-án.

A miniszter helyett:

dr. Szily Kálmán s. k.
államtitkár.

Kitüntetés. A szekszárdi önálló gazd. népiskolát az Alsódunántuli Szarvasmarhatenyésztő Egyesületek Szövetsége az alábbi szövegű díszoklevéllel tüntette ki: „Szövetségünk fennállásának 10. évfordulóján **DÍSZOKLEVÉLLEL** tünteti ki az Önálló Gazdasági Népiskolát Szekszárd, amely intézmény a helyes tenyészállat nevelés, valamint az okszerű takarmányozás folytán tehenészetének magas tejtermelése alapján a tolnamegyei kistenyésztők között ezideig a legkiválóbb minősítést érdemelte ki. Kaposvár, 1936. június 25-én“.

EGYESÜLETI ÉLET

Választmányi ülés.

Országos egyesületünk választmánya f. évi július hó 12-én Hajduszoboszlón Náray Ferenc elnökle alatt ülést tartott, melyen a következők jelentek meg: Géher Lajos gazd. népisk. orsz. ssakfelügyelő, Brózik Dezső, Czako József, v. Gyutay István, Horváth Ferenc, Kamenszky Béla, Krafcsik Gábor, Kurdy Sándor, Pataky Sándor, Riedelmayer János, Schill János, Szép László, Vrannay Kálmán és Matós István.

Elnök a Szakfelügyelő és a választmány tagjainak üdvözlése után az alábbiakban tájékoztatta a választmányt a legutóbbi vál. gyűlés óta történt egyesületi életről. Elsősorban javasolja, hogy egyesületünk dr. Damjanovich Lajost min. tanácsossá és dr. Kreitl Gézátt min. oszt. tanácsossá történt előléptetésük alkalmából táviratilag üdvözzölje. A választmány egyhangulag elfogadta.

Bejelentette, hogy a kiállítási bíráló bizottság által miniszteri elismerésre kijelölt iskoláknak a Szakfelügyelő Úr fejezte ki elismerését, egyben kérte ezen iskolák részére is az egyesületi oklevelek kiadását.

Jelenti, hogy a VKM egyesületi lapunk támogatására a f. évben is megadta a szokásos adományt.

Bár mindent elkövetett, hogy a szakirányú iskolákkal egyenlő elbánásban részesüljünk, ez nem sikerült és továbbra is a népoktatási intézetek sorában maradtunk. A reményt nem adtuk fel és statuszunk érdekeiért a küzdelmet a jövőben továbbra is folytatjuk.

Jövönket illetőleg nagy aggodalommal tölt el a szakfelügyelet kérdése, amely végleges megoldást még nem nyert. Az országos szakfelügyelet felállításával számvitel és az ügykezelés egységes lett, ami nemcsak iskoláink fejlődésére hatott előnyösen, de az ellenőrzést is megkönnyítette. Azt vártuk, hogy a gyakorlatban kitűnően bevált szakfelügyeleti intézményt még jobban kiépítik. Ennek megszüntetésével úgy érezzük, hogy a megindult fejlődési folyamatot egy nem szakirányú felügyelet kedvezőtlenül fogja befolyásolni s az

ismétlő iskolai nivóra fogunk visszasüllyedni.

Az oly régóta húzódó szaktanítóképzés is megoldást nyert és fájdalommal vesszük tudomásul, hogy a világháború előtti földműves iskolai nivóju képzés folytatódik s nem talált honorálásra a főiskolai tanárképzés mellett egyesületünknek immár hosszú éveken át kiforrott egységes álláspontja.

Végül bejelenti, hogy a Mezőgazdasági Szakoktatási Tanács ülésén jelen volt. Felszólalásában iskoláink és a téli gazd. iskolák közötti kapcsolatok megteremtését hangsúlyozta.

Az elnöki beszámolóhoz hozzászóltak: Brózik Dezső reámutat azon visszás helyzetre, amely a gazd. irányu továbbképzők látogatásával kapcsolatosan iskolalátogatók és körzeti felügyelők között felmerülhet. A rendszertelenség és a surlódások kiküszöbölése végett nagyon szükséges volna a hatáskörök mielőbbi szabályozása, illetve rendezése.

Az önálló gazd. népiskolák szakfelügyeletének ellátásával — az orsz. tanulmányi felügyelő mellett — tankerületenként hosszabb gyakorlattal bíró gazd. isk. igazgatók bizassanak meg, akik a körzeti iskolafelügyelőéhez hasonló hatáskörrel bírnának.

Krafcsik Gábor hozzászólásában kifejezésre juttatta, hogy a közoktatásügyi igazgatás törvényének végrehajtásával kapcsolatban mély aggodalommal tekintünk a jövőbe, mert iskoláink további örvendetes fejlődését nem látjuk biztosítva. Egyesületünknek úgy a szakfelügyelet, mint a szaktanítóképzés kérdésében elfoglalt álláspontját az élet és a gyakorlat igazolni fogja. Addig is minden alkalmat használunk fel arra, hogy minél szélesebb körben válják a mi szerény, de tárgyilagos véleményünk ismeretessé.

A választmány úgy az elnök jelentését, mint az elhangzott értékes hozzászólásokban felvetett gondolatokat magáévá tette s felhatalmazta az elnökséget, hogy továbbra is lakadatlanul képviselje iskoláink és státuszunk érdekeit.

Pénztáros jelentésében reámutatott a növekedő tagdíjhátralékokra, mely a rendes tagok után 2622, a nyugdíjas tagok után 750 P-t, az iskolák előfizetési hátraléka pedig 200 pengőt tesz ki.

Többek hozzászólása után a választmány

úgy határozott, hogy egyelőre az 50 P-n felüli hátralékos rendes és nyugdíjas kartársakat az évi lapelőfizetési díjak erejéig peresíteni fogja.

Gondnok jelentette, hogy az üdülőházi átalakítási és berendezési munkák a fürdőszalon kezdete előtt befejezést nyertek. Választmány úgy a gondnoknak, mint az építkezést intéző bizottságnak köszönetet mondott.

A választmány a számadások felülvizsgálására bizottságot küldött ki. Egyben a márciusi gyűlés határozatát megváltoztatva, a közgyűlés helyül Budapestet fogadta el, az idejét pedig október első napjaiban állapította meg.

Kamenszky Béla indítványozza: Miután a szaktanítóképzés jelenlegi megoldását nem tekinthetjük végleges megoldásnak, támogassuk Dr. Becker Vendel főigazgatónak az egyetemes szaktanárképzés megoldására irányuló törekvését.

A választmány elsősorban is köszönetét

fejezi ki Dr. Becker főigazgatónak s az elnökség útján felkéri, hogy közgyűlésünkön előadás keretében ismertesse a szaktanárképzésre vonatkozó elgondolását.

Brózik Dezső indítványában az egyesületi életben való takarékoság szempontjából szükségesnek tartja a választmány leépítését.

A választmány határozata és javaslata a közgyűlésnek, hogy a tisztikar jelenlegi létszáma tartassék fenn, ellenben a választmányi tagok létszáma a jövőben 10-re (ebből 2 nő) csökkentessék le. Ugyancsak elfogadta Brózik azon indítványát, hogy a választmány tagjainak választása csak a tisztikar megválasztása után történjék meg.

Végül Schill János ismételt felhívta a kartársak figyelmét arra, hogy a tantervvel kapcsolatos észrevételeiket, illetőleg javaslataikat hozzá mielőbb eljuttatni szíveskedjenek.

Matós.

ISKOLÁINK ZÁRÓVIZSGÁI.

Lapunk legutóbbi számában jeleztük, hogy iskoláink záróvizsgáiról, tanfolyamairól a vidéki lapokban megjelent tudósításokból közlünk egynehányat. Igéretünkhöz híven most a „Bihar“ c. lap egyik júniusi számából vesszük a berettyóújfalui iskolánkra vonatkozó következő közlést:

Az önálló gazdasági népiskola vizsgája.

Május hó 30-án tartotta a berettyóújfalui községi önálló gazdasági népiskola évzáró vizsgáját. Sokan vagyunk, akik ezt a szép, csendben, eredményesen működő iskolát nem ismerjük. Valóságos élmény megtekinteni ennek az iskolának szép berendezését, példátadó gyakorlóterületeit, a szép rendet, tisztaságot, ami ebben a kis gazdaságban van.

Az érkezőt barátságosan fogadja az iskola izlésesen elrendezett kis rózsás előkertje, melynek sok száz rózsája teljes pompában áll. A derecskei emberek mellett is „rózsás iskolának“ nevezték el ezt a külsőleg is szép, mindenki által megbámult intézményünket.

Az iskola udvarán eleven élet fogad, ahol csupa napharmitott, egészséges arcú, ünneplő ruhába öltözött 13–15 éves fiúk és lányok álldogálnak. Az iskolának a folyó tanévben 160 fiú és 170 leány tanulója volt. Ebből vizsgára megjelent 140 fiú és 170 leány. Mind helybeli, legnagyobbbrészt földműves szülő gyermeke, akik az elemi iskola elvégzése után más iskolába nem jártak. Az iskola általános, mindkét nemre kötelező. Minden tanuló három évig köteles

ide járni. Az iskolában a gazdaságtan ismereteit részletesen tanítják, hogy a leendő gazdák és gazdasszonyok jobban és eredményesebben tudjanak gazdálkodni. Az iskola elvégzése egyedül az ekeszarvához és az otthoni háztartás vezetésére képesít, tehát nem diploma gyár, hanem az életre előkészítő iskola. Talán ezek a magyar agyban megszületett önálló gazdasági népiskolák azok, amelyről álmodozunk és melyek jövő feltámadásunk alappillérei.

A vizsga vendégei előkelők. Ezek közül első helyen említjük meg főispánunkat, alispánunkat, akik a tanügy iránt mindig a legnagyobb szeretettel, atyai gondoskodással viseltetnek. Évről-évre személyesen megjelennék e vizsgákon, hogy közvetlenül meggyőződjenek az ott folyó munkáról, hogy buzdítást, lelkesedést adjanak úgy a tanulóknak, mint a tantestület tagjainak egyaránt. Kiséretükben megjelentek dr. Jakab László kir. tanfelügyelő, dr. Hajdu László ref., Gyenes György r. kath., Vlagyovits István r. kath. lelkészek, dr. Barcsay Károly főjegyző, iskolaszéki elnök, Fábrián Imre községi törvénybíró, Balogh Elemér a

várm. gazd. egyesület elnöke, Tardy György g. e. titkár, Merza Jenő földbirtokos, Kacsmarik Gyula és Rác Gyula téli gazd. isk. tanárok, Salánki Ferenc ref. elemi isk. igazgató, Bölöny György községi jegyző, Tollas Mihály és Bojti János gazdák, mint iskolaszéki tagok, Vigh Jánosné, Jónás Józsefné és Czece Lászlóné úrasszonyok s a tantestület tagjai.

E diszes névsor élénk bizonyossága a vizsga iránti érdeklődésnek és az ünnepélyességnek.

Az egyes osztályok vizsgáin a főispán is kérdéseket intézett a növendékekhez. A tanulók a legnehezebb kérdésekre is ügyesen, a legközvetlenebbül, keresetlen egyszerű szavakkal adták meg a szép feleleteket. Főképen a tanulók gyakorlatias képzése és készsége ragadta meg a megjelentek figyelmét. Öröm volt nézni, amint egy-egy az egész osztályhoz intézett „Ki tudja ezt elvégezni?” kérdésre az egész osztály örömteli arccal, lázas örömmel jelentkezett. Megállapítható volt, hogy ebben az iskolában nem betűt, verbalizmust tanítanak, hanem eleven a mai kor szemlémeinek, pedagógiájának megfelelő, lüktető életre nevelő útravalót adnak. Igazi munka-iskola ez, mely után már régen vágyik a magyar ugar, hogy azt a tanult fők megtermékenyítsék.

A vizsga szünetjében a megjelentek megtekintették az iskola kiállítását és példaszerű kisgazdaságát. A kiállításon foltozásokat, gomblyuk varrást, különböző szegéseket, kézi varrást, házi szőftest, törülközőt, konyharuhát, kis karton kötöt, ruhát, inget, stb. stb., a fiuk munkáiból egyszerű takarmány kosarakat, kottló borítót, több száz méter kerítés drótszövetet, stb. láthatott a szemlélő, mind mind napi használati tárgyakat, melyek a tanulók háziipari készítményei.

Az iskola gazdasága áll 29 kat. hold saját birtok és 12 kat. hold bérlethől. E 41 kat. holdon folytat az iskola mintaszerű, példátadó gazdálkodást, bebizonyítva azt, hogy a mai rossz gazdasági viszonyok közepette is lehet ésszel, tudással eredményesen gazdálkodni. Kérdésünkre megfudtuk, hogy az iskola mezőgazdaságában a búza termőterülete a legkisebbre zsugorodott. Sok takarmányt természetnek helyette, hogy szép, kiváló nagy teljesítményű állatokból kapják a jövedelmet. Az iskola mezőgazdasági terményei mind az állatokon keresztül kerülnek piacra.

Az iskola híres, példaszerű, növényegészségügyi tekintetben is a legkifogástalanabb faiskoláját is megtekintettük. Itt szaporítás alatt áll minden a vidék talajának megfelelő gyümölcsnem és fajta. Az iskola a tanulóinak évente több ezer db. vadcsmetét és részben nemes gyümölcsfát oszt ki ingyenesen. Ezzel is

szolgálja a község gyümölcsstermesztését.

Az iskola a tekintetben is egyedül álló, hogy az összes tanügyi dologi kiadásait maga teremti elő, illetve gazdaságának jövedelméből fedezi. Sem az általtól, sem a községtől semmiféle segélyezésben, adományban nem részesül. Ujabban a beruházásokat, befektetéseket is teljesen saját jövedelméből teljesíti.

Példaképpül szolgálhat ez az iskola, arra, hogy kellő szakavatott vezetéssel, az ügy szeretetével hogyan lehet a nemzetnevelés szent ügyét gazdaságosan és jól szolgálni.

Az iskolánál látottak a vizsgán megjelentekre a cgmélyebb hatást tették. A főispán kifejezést is adott e feletti örömeinek.

Megállapította, hogy hálás lehet Berettyóújfalú gazdaközönsége, hogy ilyen iskolában tanítják gyermekeit.

A kormány érdeme, hogy felismerte a mezőgazdasági oktatás fontosságát és igyekszik most minél több ilyen iskolát létesíteni. Ez az igazi népi politika — mondja szavaiban — mely fegyvert, szellemi fegyvert ad a kis ember kezébe, hogy az élet harcát sikeresebben megvívassa.

Az önálló gazdasági népiskola elsősorban kisgazda érdeket szolgál, itt tanulja meg a nép fia és leánya a jobb, helyesebb gazdálkodást, melyre sajnos apáinkat nem igen tanították. A gazdasági tudás az a fegyver, mellyel az ősi röögöt visszaszerezhetjük és megtarthatjuk. Az iskola oktatóinak Brózik Dezső igazgatónak és segítő társainak Czece Lászlónak és Juhász Ilonának a látottak és hallottakért az összes megjelentek a legteljesebb elismerésüket fejezték ki.

Azzal távoztunk az önálló gazdasági népiskola évről vizsgájáról, hogy ez az intézmény úgy vár megénknek, de különösen Berettyóújfalunak nagy értéke. Izig-vegrig magyar agyban született magyar iskola. A mezőgazdasági tömegoktatásnak egyik legolcsóbb, példaszerű intézménye, mely megérdemelné, hogy az illetékes tényezők nagyobb figyelemben részesítsék, legalább is annyiban, mint az itt várme gyénkben megtörténik.

Terméseredmény. A nagybajomi önálló gazdasági népiskola fojyó évi átlagos termése, búza: 12·54 q., rozs: 9·39 q., árpa: 12·02 q. A fenti adatok nem látszanának figyelmet érdemlőknek, de ha tekintetbe vesszük azt, hogy a községben a gazdák átlagos búzatermése — a kedvezőtlen időjárás miatt — csak 6—7 q volt, akkor a fenti eredmény igen szépnek mondható.

A „Somogyi Ujság“ egyik júniusi száma hozta a következőket:

Esemény volt a nagybajomi gazdasági iskola záróvizsgálója.

A tökéletes fejlődést mutatta a társadalom minden rétegét megmozgató vizsga.

Alsódunántúl egyetlen önálló gazdasági népiskolája, a nagybajomi gazdasági iskola vasárnap tartotta évzáró vizsgáját az iskola udvarán emelt sátor alatt. Ez a vizsga méltán követte a tavalyit, amiről lapunk hasábjain is beszámoltunk. Már tavaly is a tökéletesség jeleit mutatta az iskola vizsgálója s mégis ez az év is fejlődést, haladást mutat.

Vasárnap reggel először is templomba mentek a magyarruhás lányok és ünneplőbe öltözött fiuk. Utána tartottuk a hősök emlék-ünnepét a hősök szobránál. Az iskola vizsgáján megjelent a járás közszeretben álló főszolgabirája, Barcsay Ákos, továbbá Csehy János dr. tb. főszolgabíró, Balla Sándor, a járás gazdasági felügyelője, Imre Sándor téli gazdasági iskolai igazgató, Csima József dr. kamarai s. titkár, a járás vezetőjegyzői, még igen sok vendég és a község apraja-nagyja.

Az iskola bejáratánál Mezey Imre igazgató fogadta a vendégeket és meleg szavakkal üdvözölte a járás főszolgabíráját. Barcsay Ákos főszolgabíró válaszában kijelentette, hogy sokat hallott az iskola eredményes munkásságáról s most eljött azért, hogy személyesen is meggyőződést szerezzen a hallottakról.

Ezután a kis nemzeti zászlócskákat tartó magyarruhás növendék lányok sorfala között vonult be a nagyszámu vendégsereg a kiállítási terembe, ahol szebbnél-szebb kézimunkákban, ügyesen elkészített ruhákban és izlésesen elrendezett befőttekben, szakácművészeti remekekben gyönyörködhattünk. S mindezeket az iskola 13—15 éves leánynövendékei készítették Windt Erzsébet tanárnő szakszerű vezetése mellett.

A sok szép és érdekes látnivaló megsemmisítése után a magyar imával kezdődő vizsgát Fischer Lajos községi főjegyző, iskolaszéki elnök, az iskola leglelkesebb támogatója nyitotta meg. Majd megkezdődött a kérdezés. Fischer Lajos elnök egyenként szólította fel először a fiukat, Mezey igazgató pedig feltette a kérdéseket. Bámulatba ejtettek mindenkit a teljes tájékozottságot és öntudatot visszatükröző, bátor, szabatos és magyar feleletek. Az első évfolyamosok feleletei is teljes elismerést

nyertek, a harmadikosak pedig úgyszólván kerek előadásokat tartottak. A gazdasági tudományok és a gazdasági gyakorlat csaknem mindegyik ágából igen szép sikerrel vizsgáztak. Igaz öröm volt hallgatni őket, a szakemberek is elragadtatással nyilatkoztak. Ugy látszik, ez az iskolafajta nagyon beválik a gyakorlatban. Bár minden nagyobb községben ilyen iskola volna az ismétlő iskola helyett.

A lányok feleletei sem igen maradtak el a fiuk feleletei mögött. Kár, hogy már annyira előre haladt az idő s így a lányok közül már csak kevesen felelhettek, pedig mindenki felelni szeretett volna. Az volt a meggyőződés, hogy valamennyiből kiváló gazdaasszony lesz.

A vizsga befejezésekképpen Kovács Juliska és Kiss Erzsike szavaltak, majd Major Sándor bucsuzott harmadéves tanulótársai nevében szeretett igazgatójuktól. Szem nem maradt szárazon a bucsubeszéd meleg, bensőséges szavai után. Ezután Mezey igazgató, mint az apa édesgyermekét, bocsátotta utra kedves növendékeit, akikkel az iskola mindenkor fenn tartja a legszorosabb kapcsolatot. Egy család maradnak ők azután is, ha elhagyták az iskola padjait, az iskola tanárai mindig rendelkezésükre állanak, mindenkor tanáccsal szolgálnak és segítséget nyújtanak az élet rögs útjain.

Barcsay Ákos főszolgabíró legőszintébb háláját és elismerését tolmácsolta Mezey Imre igazgatónak és Windt Erzsébet tanárnőnek azért az eredményes örökértékű munkáért, amit a gyermekek rendkívül eredményes tanítása és nevelése terén kifejtettek. Ezután a kitüntettek, jutalmazottak neveinek felolvasása, hazafias dalok éneklése és a harmadévesek ballagása következett.

A ballagás után közös ebéd volt, melynek keretében Mérey kadarkuti főjegyző köszöntötte a járás főszolgabíráját, Imre Sándor téli gazdasági iskolai igazgató pedig örömeinek adott kifejezést afölött, hogy a főbíróval immár másodszer találkozik ilyen gazdasági vizsga alkalmával, ami annak bizonyítéka, hogy a vezetése alatt működő közigazgatás fontos tevékenységének tekinti a mezőgazdasági lakosság gazdasági irányu nevelését is.

Idei primőr termelésünk tanulságai.

Hála a magyar kertészek és gazdák odaadó kitartásának, igazi örömmel állapíthatjuk meg, hogy az idej korai-árak termelési időszaka eredményesen fejeződött be. Emellett az idej termelési versenyben a szereplők igen szép anyagi eredményt is értek el. De mindezek felett a legnagyobb eredményt azzal biztosították az ország számára, hogy sikerült nekik végre teljesen kiszorítani a hazai piacokról a külföldi ujdonságokat, mely árúérték az ideig bizony évenként súlyos százalékokat vándoroltak ki az országból. Hál' Istennek — most már remélhetjük, hogy ennek a külföld részére való adózásnak, — egyszersmindenkorra vége szakadt.

Öröm volt látni télutóján, hogy jelentek meg egymás után piacainkon a hónapos retkek piros-fehér garmadáik, melyből az első szállítmányok a zuglói kertészek hozzáértését és élelmességét hirdették. A melegági salátából az első jelentékenyebb mennyiséget a szegediek tudták szállítani. Az uborkát Eger, Hatvan és ezek vidéke adták jelentős tételekben. A spárga, spárgatök és a vajbab először egy tétényi kertészetből érkezett piacainkra számba vehető mennyiségben. A paradicsom legkorábban egy Vác melletti kertészet életrevalóságáról tett bizonyosságot. A kárfiolból az első árut Szeged tudta szállítani. Kelkáposztja a mohácsiaknak volt először. Fejeskáposztát Szeged és Szentés tudott leghamarabb értékesíteni jó pénzen. Vöröskáposztja egy zalamegyei uradalomnak volt eladó. Céklerépát a csepeli bolgárkertészek tudtak legelőbb piacra hozni. Zöldpaprika termelésben az idén a békéscsabaik vezettek. A korai petrezselem és sárgarépa legkorábbi szállítói a makóiak voltak. A legelső karaláb-szállítmány a tétényieké volt. Zeller legkorábban a zuglói kertészek tudtak piacra vinni. A primőr cukorborsót a szegedi és főtí termelők szállították. Ujrózsaburgonyával először a dunamenti Ordas község kedveskedett a piacon. A melegági-dinnye szezonja is kielégítő volt, az ország kertészetei ez áruból is mindig és teljesen ki tudták elégíteni a piacot s ami a fő megfelelő áron.

A konyhakerti cikkek közül a legjobb terméshozamot az uborka adta, amely teljes

nyolc-hétet át szerepelt a piacokon, mint primőr. E nyolc hét alatt nemcsak egész vagonkételekben került ez áru a piacra, de ebből jelentős mennyiség ment ki tőlünk Bécsbe is, mert úgy szólván verseny nélkül állt Európa összes piacain ez időben és termelvényből tízszer annyi is könnyen volna elhelyezhető.

Kertészeteinknek az idej eredmények alapján a jövőre nézve okvetlen intenzívebben kell az ujdonság termelésére berendezkedni, mert a magyar tömegáru termények értékesítése megállapíthatóan évről-évre nehezebbé válik. Az export lehetősége előre láthatóan mindig kisebb körre szorul. Néhány évvel ezelőtt még a bécsi piac felvette a magyar nyári zöldség és főzelék tömegtermékek tekintélyes felesleg mennyiségét, mit azután Bécsből osztottak szét az ausztriai üdülő és nyaraló-telepek számára. Azóta azonban megváltozott a helyzet, mert az elszakított Nyugat-Magyarországon gombamódra szaporodtak el a bolgár rendszerű kertészetek. Az ottani földbirtokosok a tavak és folyók mentén kiadták a földeket jobbra a tőlünk kiszorult bolgároknak feles művelésre és ezek most már a teherautók hosszú soraival szállítják e helyekről a friss főzeléket a kitűnő utakon Bécsbe és egyes üdülőhelyekre. A csehek meg ügyes taktikával a Felvidék termékenyebb részeire odacsábították a nálunk munkanélkül maradt bolgárokon kívül az ügyes és képzett magyar földmivelő részes kertészeket is úgy, hogy ma már a Hernád és Tarcal völgyében, valamint Pöszony-Érsekújvár körzetekben igen sok és tekintélyes kertészet van üzemben. Itt jelentős számban telepedtek még le ideiglenesen, részes művelés céljából a hevesi dinnyések és makói hagyma kertészek is.

Ezzel az új helyzettel a magyar termelésnek okvetlen számolni kell és ezzel szemben jövője érdekében a megfelelő utat meg kell találnia, mely — a mai elgondolás szerint — nem lehet más, mint oly cikkek termelésére berendezkedni, mellyel a megszállott új kertészetek nem versenyezhetnek. Ilyennek látszik többek között a fentebb említett hevesi ugorka tavaszi termelése. Egyben egyidejűleg a magyar földmives-kertészek további kíván-

dorlását is ily minőségi új kertészetek bevezetésével lehetne, illetve ezzel kell megakadályozni. Megállapíthatjuk, hogy bizony még csonka hazánkban is sok értékes föld-parcella hever szanaszét, kellőleg ki nem használva, melyek mind igen alkalmasak lennének e szomorú kivándorlást, e nemzeti vérvesztéséget megakadályozni és e képzett munkaerőket közgazdaságunk erősítésére, e minőségi termelés útján, kellően lehetne felhasználnunk.

K. m. j.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

W. M.-nek Szentágota. Igaza van. Mi ugyanis bizony dicsekvéssel szeretjük megállapítani, hogy vajkivitelünk ismét nőtt. Csak azt nem tesszük hozzá, micsoda áldozatba kerül az országnak ez a veszteséges vajkivitel. Persze vannak, kik keresnek ezen az exporton, de vannak viszont falvak, ahol a gyermek nem ihatik tejet, mert elviszik azt literenként és ezután mindenki keres rajta, akinek kezén megfordul és végül négy fillér jut egy egy liter tejért: ugyan a kivitt vajban ennyiben értékcsül. Most Ausztria, ahol a tejjel való ellátás sokkal jobb, véget vet az ilyen vajkivitelnek és megszünteti a nagy áldozattal járó kiviteli jutalmat. Így a nagy jutalmakkal támogatott kivitel meg fog szűnni és otthon fogyasztják el a tejet és vaját.

K. A. Felsőegres. Az 1918. évi XXII. t.-c. rendezte az állami alkalmazottak illetményeire vezethető és foganatosítható letiltások módjait. Az 1918. évi XXII. t.-c. 8 §-a kimondja, hogy az e törvény hatálya alá eső közszolgálati alkalmazottak és nyugdíjasok hivatali járandóságait, illetményeit csakis a következő követelések kielégítésére lehet végrehajtás útján letiltani: az alkalmazott feleségét, fel- vagy lemenő rokonait illető, valamint a törvénytelen gyermek javára megállapított tartás iránti követelések, a végrehajtási jogszabályok korlátai között, ezentul is foganatosíthatók. Az említett 8. § alapján az e törvény hatálya alá tartozó állami alkalmazottak illetményei magánjogi tartozás fejében, pl. kereskedőkkel, magánhitelezőkkel szemben fennálló tartozás fejében, nem tilthatók le. Ugyanezen törvény 1. §-a kimondja, hogy a hivatali járandóságok alatt e törvényben közszolgálati alkalmazottak végrehajtás alá vonható tényleges illetményeit a lakáspénz kivételével kell érteni.

Ózsámbék-szállási továbbképző. Akinek nincs viaszolvasztó készüléke, közönséges edényben olvasztja ki a sonkolyt, de az edény anyaga ne legyen vas, mert ettől szintelen, szürke lesz a kiolvasztott viasz. Legegyszerűbb mód, ha a sonkolyt ritkaszővésű zsákba tesszük és beköfjük. Az edény aljára szigetelőt alkalmazunk (cserepfedőt, cserepet), hogy a zsák az edény fenekén oda ne égjen. A zsák tetejére 1 darab tisztán lemosott követ teszünk, hogy a zsák ne jöhessen fel a víz tetejére, aztán a tűzhelyre tesszük főni, az edényt vízzel nem egészen teleöntve. Amint főni kezd a víz, a megolvadt viasz felszáll a víz tetejére és lekanalazva tiszta hideg vízbe csurgatjuk, ahol megfagy. De szokták egyszerűen az edénybe hagyni, ahol lehülés után a víz tetején megfagy karika alakban. Célszerű a víz fővése közben faruddal (pálcával) megnyomogatni a zsákot, hogy a viasz minél jobban kifőjön.

Molnár Ágnes tanítónő, Ugra. — A joghurt gyártása házilag a következőképpen történik: A tehén vagy juh tejét felfőzzük, majd lehűtjük s mikor langyos, 45—48 C fokú, keverjük bele az előbbi joghurt készítésénél marad joghurttejből minden literre két evőkanálnyit. Ha még nem készítettünk joghurtot, hozzafunk oltót (C. Hr. Hansen laboratórium magyarországi telepe) s literenként 10—20 grammot teszünk a 45 fokú tejbe. Oltás után a tejet üvegbe öntjük s hogy a hirtelen lehüléstől megóvjuk, szalmával körülfont, vagy ruhával körülvevő fazékba, esetleg tűzhely mellett 40 C fok körüli hőmérsékleten tartjuk, hogy megalvadjon. A 3—4 óra múlva bekövetkező alvadás után lehűtjük s hidegen fogyasztjuk a kellemes, savanykás ízű joghurtot vagy tarhót. Első ízben készült joghurtból mindig félreteszünk néhány evőkanálnyit a következő készítéshez. A vásárosolt kultúra oltó 10—14 nap alatt felhasználandó.

Divatos tálcák. Legujabban nem terítik be az üvegtálcát, hanem a szép és értékes himzést vagy csipkét 2 üveglap közé tálcába helyezik el. Vagy ha a tálca nem üveg belsejű, úgy annak tálcalapjára csiszolt-üveget tesznek, mely alá illesztik be a himzést. A himzéshez, a fa színéhez illő szövetet lehet alapul használni. Szürkére pácolt fához gyöngyházzsínű moire-selyem ezüst csillámmal pompásan hat, jávorfához pedig elefántcsontszínű atlasz, kis empire alaku vérvörösrózsaszínű selyem vagy bársony égetett sárgás krizantheumokkal igen szép összehatást nyújt. Magától értetődik, hogy az üveglapot gondosan kell a himzésre illeszteni, hogy semmiféle nedvesség ne juthasson a himzéshez.